

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

DOSV richtlijnen

Preambule

- Onderstaande 4 richtlijnen over (1) wegbekendheid, (2) melden en opvolgen ingreep Dodeman, (3) vakinhoudelijke leiding aan machinisten en (4) selectie machinisten, zijn gemaakt door een aantal Spoorwegondernemingen (SO) vervoerders en spoorbeheerder ProRail in het Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid (DOSV), met als doel de veiligheid op het spoor verder te verbeteren.
- Deze afspraken passen in een totaal van brancheafspraken ten aanzien van die aspecten van Human Factors in het spoorproces die van belang zijn voor de veiligheid, en waarvoor beleid onvoldoende duidelijk is vastgelegd, hetgeen soms leidt tot grote verschillen in beleid en uitvoering tussen Spoorwegondernemingen.
- Deze afspraken kunnen verder gaan dan de Europese of nationale regelgeving.
- Alle leden van het DOSV conformeren zich aan deze richtlijnen en zullen deze verankeren in hun Veiligheid Beheers Systeem (VBS)
- De richtlijnen zullen op 1 januari 2021 van kracht worden en één jaar na invoering in het DOSV worden geëvalueerd op effectiviteit.
- Alle SO die in Nederland actief zijn worden van harte uitgenodigd deze richtlijnen over te nemen en te implementeren in eigen organisatie.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Wegbekendheid

1. Definitie Wegbekendheid

- a. De routespecifieke kennis van de infrastructuur die een machinist nodig heeft om een trein onder diverse bedrijfstoestanden veilig over een route te besturen, daarbij rekening houdend met bedrijfsdoelen conform Bijlage VI van Richtlijn 2007/59/EG van het Europees Parlement en de Raad.

2. Inzet machinist

- a. De vervoerder is ervoor verantwoordelijk dat een machinist uitsluitend met accurate wegbekendheid op een route wordt ingezet.
- b. De machinist is ervoor verantwoordelijk dat hij aangeeft dat hij zich op enig moment niet (meer) wegbekend vindt.
- c. Elke vervoerder houdt registratie bij van de wegbekendheid van de machinist.

3. Plan wegleren

- a. De vervoerder heeft een wegleerplan machinist. Daarin is beschreven op welke wijze de vervoerder de invulling van bovenstaande afspraken in zijn processen heeft georganiseerd.
- b. De vervoerder toont aan dat hij handelt volgens dit wegleerplan.

4. Wegleren

- a. Het wegleren omvat het bestuderen van documentatie en het wegleren in de praktijk.
- b. Het bestuderen van de benodigde documenten wordt door de vervoerder gefaciliteerd (o.a. weggennisbank, wegwijzers, routeboeken, baanvideo's).
- c. Kennis van de treinbeveiligingssystemen van het betreffende baanvak.
- d. De infrabeheerder stelt tijdig de correcte informatie beschikbaar die als input dient voor de documentatie van relevante route-informatie.
- e. Het wegleren in de praktijk wordt door de vervoerder gefaciliteerd: de machinist rijdt mee met of onder begeleiding van een machinist die tijdens de rit informatie over de relevante kenmerken, punten en rijstrategieën van de route verstrekt. Wegleren wordt in beide richtingen gedaan.
NB: Het is niet nodig dat in beide richtingen alle sporen daadwerkelijk worden bereden, maar de machinist verwerft wel de nodige informatie over de relevante kenmerken en punten van alle routes (incl. emplacementen), zodat hij beide richtingen linkerspoor en rechterspoort léért.
- f. Uitzondering:
Wanneer het niet mogelijk is om het wegleren in de praktijk te organiseren, kunnen de vervoerders gebruik maken van alternatieve mogelijkheden.

5. Wegexamen

Het wegleren wordt afgesloten door het afnemen van een wegexamen. Dit wegexamen wordt afgenomen door een gecertificeerde examiner.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Getoetst wordt punt 3 van Bijlage VI (Kennis van de lijn) van de Richtlijn.

6. Wegonderhoud

- a.** De vervoerder is verantwoordelijk voor het faciliteren van onderhoud van de wegbekendheid van de machinist.
- b.** De infrabeheerder is er voor verantwoordelijk dat de benodigde informatie voor het onderhouden van wegbekendheid (wijzigingen in infrastructuur, seinstelsel etc.) correct en tijdig wordt geleverd aan vervoerders.
- c.** De vervoerder is ervoor verantwoordelijk dat wijzigingen in infrastructuur, seinstelsel en andere relevante kenmerken dadelijk aan de machinist bekend worden gemaakt.
- d.** Elke drie jaar toetst de vervoerder of de wegbekendheid van de machinist nog accuraat is. Dit kan op uiteenlopende wijze.
- e.** De machinist behoudt wegbekendheid door een traject minimaal één keer per jaar fysiek te berijden. Dit kan behalve fysiek rijden ook rijden in gedigitaliseerde vorm (bijv. weggennisbank, videobeelden, simulator) zijn. Dit geldt ook voor emplacementen.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Melden en opvolgen ingreep Dodeman

Melden door machinist en besluit over verder rijden

De machinist meldt de ingrepen van de dodeman direct aan een daartoe aangewezen en bekend gemaakte functionaris binnen zijn/haar organisatie. Dit kan op twee manieren:

1. De machinist meldt elke ingreep van de dodeman.
In het overleg van de machinist en de genoemde functionaris wordt besloten:
 - o of de machinist (eventueel kort) verder mag rijden;
 - o onder welke voorwaarden de machinist eventueel verder mag rijden;
 - o of en waar de machinist zal worden afgelost en
 - o over de eventuele opvang van de machinist.

Of

2. De machinist meldt elke ingreep van de dodeman direct als de ingreep te wijten is aan zijn/haar fysieke of mentale gesteldheid.
In het overleg tussen de machinist en de genoemde functionaris wordt besloten:
 - o of de machinist (eventueel kort) verder mag rijden;
 - o onder welke voorwaarden de machinist eventueel verder mag rijden;
 - o of en waar de machinist zal worden afgelost en
 - o over de eventuele opvang van de machinist.

Implementatie van deze instructie

1. De vervoerder verwerkt de instructie in zijn regelgeving;
2. De instructie wordt opgenomen in de machinistenopleiding.
3. De vervoerder informeert zijn machinisten met regelmaat over deze instructie

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Vakinhoudelijke leiding aan Machinisten

1 Inleiding.

1.1 Reikwijdte brancheafspraken.

De wettelijke voorschriften met betrekking tot het voorzien in vakinhoudelijke leiding aan machinisten zijn onderdeel van het veiligheidsbeheerssysteem (VBS) van de betreffende spoorwegonderneming. Deze brancheafspraken beschrijft alleen **hoe** de spoorwegonderneming hieraan invulling kan geven.

1.2 Doelstelling brancheafspraken.

De brancheafspraken reikt criteria aan waarmee de spoorwegonderneming het proces van voorzien in vakinhoudelijke leiding aan machinisten kan organiseren zodat machinisten vakbekwaam zijn en blijven.

2 Definities.

Vakbekwaamheid machinist: het niveau waarop de machinist de beroepskennis en beroepskunde toepast. De vakbekwaamheid wordt vastgesteld aan de hand van geformuleerde, herleidbare en persoonsonafhankelijke criteria. De spoorwegonderneming heeft de niveau's alsmede de criteria vastgelegd in het VBS.

Proces van voorzien in vakinhoudelijke leiding: het proces bestaat enerzijds uit het deelproces "instrueren, beoordelen en corrigeren" van de machinist en anderzijds uit het deelproces "het houden van toezicht op het vakbekwaamheidsniveau van de machinist".

De activiteiten "instrueren, beoordelen en corrigeren" kunnen bijvoorbeeld worden toegekend aan:

- hiërarchisch leidinggevende of
- vakinhoudelijk begeleider of
- examinatoren of
- leerbegeleiders of
- mentoren.

De activiteit "houden van toezicht op vakbekwaamheidsniveau" kan bijvoorbeeld worden toegekend aan:

- hiërarchisch leidinggevende;
- vakinhoudelijk leidinggevende of
- vakinhoudelijk begeleider.

Noot:

- De hiërarchisch leidinggevende, de vakinhoudelijk leidinggevende en de vakinhoudelijk begeleider hoeft niet per definitie dezelfde persoon te zijn. Leiding geven (hiërarchisch en of vakinhoudelijk) en vakinhoudelijk begeleiden kunnen separate lijnen zijn binnen de organisatie.
- De uitvoering van de vakinhoudelijke begeleiding kan op specifieke onderdelen overgedragen worden aan een andere vakinhoudelijk begeleider.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

3 Wijze waarop het proces “voorzien in vakinhoudelijke leiding” wordt georganiseerd.

De spoorwegonderneming beschrijft in het VBS hoe zij het proces “voorzien in vakinhoudelijke leiding” overeenkomstig deze brancheafspraken organiseert. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de bijlages 1 en 2 in deze brancheafspraken.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Selectie Machinisten

In geval van inhuur machinisten (ZZP of via derden); Spoorwegondernemingen hanteren dezelfde procedure en criteria voor selectie alsof de machinist in dienst komt bij de spoorwegonderneming.

De Vakinhoudelijk leidinggevende wordt waar mogelijk actief betrokken in het selectieproces. Spoorwegondernemingen hanteren hierbij de DOSV Richtlijn Vakinhoudelijke begeleiding.

De Spoorwegondernemingen hanteren voor kandidaat machinisten die reeds in bezit zijn van een Europese Machinistenvergunning dezelfde procedure en criteria als voor kandidaat machinisten die nog geen Europese Machinistenvergunning hebben.

De spoorwegonderneming en de concessieverlener hebben bij concessiewijzigingen aandacht voor de noodzaak om de vakkennis, de bekwaamheid, de historie en de leerbehoeften van de machinist over te dragen aan de nieuwe spooronderneming.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Bijlage 1. *Vakinhoudelijke leiding aan Machinisten*

Beschrijving proces.

De spoorwegonderneming beschrijft in het VBS hoe dit proces is ingericht.

Over het deelproces "instrueren, beoordelen en corrigeren" wordt per activiteit beschreven:

- vorm en eventuele naam van de activiteit:
 - bijv. ritbegeleiding, toolbox meeting, en/of
 - bijv. herinstructie praktijk, herinstructie theorie,
 - periodieke toetsing
- doel van de activiteit;
- organisatie van de activiteit:
 - frequentie en
 - betrokkenen,
- welke aspecten komen (minimaal) aan bod binnen de activiteit;
- of en op welke wijze verslaglegging plaats heeft;
- wijze van terugkoppeling aan de machinist;
- hoe vindt eventuele beoordeling plaats:
 - aan welke eisen moet worden voldaan,
 - welke scores zijn er te behalen en
 - wat is wijze van uitvoering (toetsbaar en herleidbaar),
- wat zijn de consequenties van een onvoldoende bij de beoordeling. Daarbij wordt aandacht besteed aan:
 - inzetbaarheid van de machinist
 - bevoegdheid van de machinist en
 - termijn voor verbetering.

Over het deelproces "toezien op de vakbekwaamheid" wordt beschreven:

- hoe het toezicht op het vakbekwaamheidsniveau van de machinist is ingericht;
- wie daarin een rol hebben en
- op welke wijze gerapporteerd wordt.

Vast onderdeel van het deelproces "instrueren, beoordelen en toetsen".

Herinstructie is een vast onderdeel van dit deelproces.

Herinstructie

- de bevoegdheid wordt in stand gehouden in een jaarlijkse cyclus;
- herinstructie vindt zodanig plaats dat binnen deze cyclus de onderwerpen van Bijlagen IV, V en VI van de Machinistenrichtlijn zijn behandeld en
- alle genoten herinstructies worden geregistreerd.

Mogelijke instrumenten voor het deelproces "instrueren, beoordelen en toetsen".

- ritbegeleiding (bijv. in het kader van de bevoegdheid van de machinist, tussentijdse coachende ritbegeleiding, ritbegeleiding na langdurige afwezigheid/verzuim);
- taakgericht werkoverleg (TWO) / toolbox meetings;
- tussentijds voortgangsgesprek;
- dagelijks contact;

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

- wegonderhoud;
- terugkoppeling van veiligheidsprestaties op individueel niveau en groepsniveau en
- digitale informatie over rijgedrag machinist.

Terugkoppeling aan de machinist.

De spoorwegonderneming richt een werkwijze en/of systeem in, bijvoorbeeld een dashboard, om de resultaten van de vakinhoudelijke begeleiding terug te koppelen aan de machinist. Hierdoor heeft de machinist inzage in zijn eigen vakbekwaamheidsniveau. Tevens kunnen aandachtspunten inzichtelijk worden gemaakt.

Ten aanzien van de terugkoppeling wordt het volgende overeengekomen:

- de terugkoppeling kan de volgende onderdelen betreffen: rijgedrag, begeleiding, behaalde resultaten uit het leerprogramma, incidenten en verbeterprogramma;
- de machinist kan zijn resultaten en de voortgang raadplegen en
- elk jaar wordt met de machinist zijn vakbekwaamheidsniveau besproken en wordt zonodig een persoonlijk verbeterprogramma inclusief planning afgesproken.

Kwaliteitsbewaking van het proces.

De spoorwegonderneming bewaakt de kwaliteit van het proces voorzien in vakinhoudelijke leiding aan machinisten door het periodiek te laten auditeren.

Tevens wordt een proces ingericht van functioneel overleg tussen diegenen die een rol hebben in dit proces met als doel om met elkaar te delen en van elkaar te leren.

Directeuren Overleg Spoorweg Veiligheid DOSV

Bijlage 2. Vakinhoudelijke leiding aan Machinisten

Profiel van degene die de instructie, beoordeling en toets uitvoert.

Opleiding, ervaring en bevoegdheid als machinist.

Degene die de machinist instrueert, beoordeelt en corrigeert ten aanzien van de goede uitoefening van zijn functie, beschikt daartoe over voldoende kennis van en inzicht in de uitoefening van de functie machinist en heeft voldoende kennis van de processen en de techniek binnen het hoofdspoorwegverkeerssysteem.

Diegene(n) voldoet op basis daarvan aan de volgende vereisten:

- heeft dezelfde vergunning als de machinist waaraan hij vakinhoudelijk begeleiding geeft;
- is bekwaam en bevoegd voor de onderdelen waaraan hij uitvoering geeft;
 - de spoorwegonderneming kan aanvullende eisen stellen met speciale aandacht voor de vereiste wegbekendheid en/of materieelbekendheid, zodanig dat daaraan effectief invulling kan worden geven en dat deze afgestemd is op de kenmerken van het materieel van de spoorwegonderneming en kenmerken van de trajecten waarop de spoorwegonderneming treinen rijdt;
- bijhouden van kennis en inzicht op basis van relevante en actuele werkervaring is een randvoorwaarde. Daartoe worden gerekend:
 - een vastgesteld aantal te rijden diensten per jaar als zelfstandig machinist en
- neemt deel aan het opleidingsproces voor vakinhoudelijke begeleiding en wordt ook als machinist vakinhoudelijk begeleid.
- Didactisch geschoold

Persoonlijke competenties.

De spoorwegonderneming neemt eventueel van belang geachte competenties op in profielen of iets dergelijks.